

esad Ćimić

određeni problemi neodređeni stavovi

Jedna od oznaka našeg skupa, ako smem primetiti, koja, na žalost, nije osobena, jeste da o dosta određenim problemima zauzimamo veoma neodređene stavove. U tom smislu ispoljavamo neko konvencionalan a neko nešto nekonvencionalan konformizam. Jer, mislim da odsustvo stavova nije više samo pokazatelj složenosti određenih problema, nego u isto vreme podatak koji govori i o odsustvu naše, da tako kažem, moralne hrabrosti.

Evo nekoliko pitanja koja se iz dosadašnjeg toka bar meni nameću. Ako ta pitanja nisu umesna onda nije to samo moja zasluga nego zasluga dosadašnjih diskutanata.

Prvo pitanje: šta je to ekonomski automatizam. Ja veoma žalim što ovde nema starih ako ne mladih ekonomista, jer bi naša konfuzija verovatno bila kompletnija. Naime, kada se govori o automatizmu ekonomskom, da li je reč o tome da materijalni procesi generalno na posredan način, ili kako se to običajava reći u udžbenicima, u krajnjoj instanci određuju ove procese kao materijalne pretpostavke? Da li je reč o jednom metodološkom uputstvu ili je reč o jednoj socijalnoj istini? Jer, malo ko pametan danas može tvrditi to da i kulturni fenomen ne zavisi od materijalnih pretpostavki, ali sumnjam da se nećemo podeliti u tome kako te materijalne pretpostavke definisati — mislim s obzirom na nivoe jer ja (ovo je i kao odgovor ali samo hoću da pitanje još potpunije postavim), na žalost, dobro shvatam da na nivou globalnog društva treba da zavisi ali kada je reč o manjim socijalnim zajednicama, kao što je recimo komuna, onda tu treba u svakom slučaju ozbiljno postaviti pitanje da ne bismo proces deetizacije doveli na planu kulture do apsurdna, jer objektivno postoje uslovi u kojima se ljudi u interesu kulture opiru preovladavanju najamnih odnosa, jer im to preovladavanje u određenim sredinama donosi vrlo oskudne materijalne pretpostavke koje ne samo služe kulturi nego rade protiv nje.

Drugo pitanje: često spominjan fenomen je birokratija — šta je to birokratija? U toku izlaganja ja se nisam mogao otići utisku da je to jako različen fenomen i veoma, na žalost, anonimn fenomen iz kojeg najčešće diskutanti sebe izuzimaju, bilo s koje pozicije da nastupaju.

Dalje, bilo je reči o rotaciji. Da li se rotacija odnosi na profesiju i isključivo na profesiju ili i na poziv? Jer, politika, po mom mišljenju, nije profesija, i tu je reč eksplicitno o rotaciji. Kada je reč o kulturi reč je o određenoj stručnosti, profesiji. Osim toga, kada je reč o nesposobnim ljudima, onda recite nesposobnom čoveku da je nesposoban pa ćete videti na šta je sve sposoban. O tome bi trebalo takođe uspostaviti nešto egzaktnije kriterijume. A u tome nam recimo politička birokratija ne pravi nikakve prepreke. Naša je stvar da uspostavimo te kriterijume.

Dalje, jedno od pitanja: koji su to konstitutivni elementi kulturne politike, jer se u diskusiji stalno upotrebljavaju termini stihija i plan. Ako to pretpostavlja prisustvo ili odsustvo kulturne politike, ako ima ko je formira a ko realizuje. Jer, reći da se formira na nivou društva isto je toliko neodređeno kao reći da je formira naš radni čovek. U tom smislu nema nikakvih preciznih odredbi prema kojima bi se mogao odnositi čovek u smislu kritičkog prihvatanja ili negativnog odbacivanja.

Isto tako, ovde se postavlja jedno sasvim određeno pitanje: zašto, na primer, radio i televizija mogu da se stave u nešto prisniji odnos zavisnosti prema materijalnim pretpostavkama? Mislim da se tu previdela jedna osnovna stvar, a to je da ova sredstva masovne kulture vojuju svoj stav po prirodi na jedan stari način, jer se daju sredstva unapred. Ne kupuju se radio i televizija valjda zbog kvaliteta ili manje kvalitetnog programa, nego se kupuju između ostalog što materijalne pretpostavke obezbeđuju da se kupi i što je u izvesnom smislu postalo pomalo pomodno, nezavisno od toga kakav je program. Prema tome, čovek koji nabavlja ova sredstva unapred daje honorar za jedan program u čijem oblikovanju on ne učestvuje. U tom smislu se te pretpostavke ne vojuju baš na sasvim demokratski način. A druga je stvar kako se ponašaju te institucije. Mislim da na tome izrasta jedna od kontradikcija naše dosta veštačke razgraničenosti u sferi kulture šta je zavisno a šta nije pa onda zamenjujemo teze.

Samo sam hteo da postavim ova pitanja.

U KRAJU U KOME NISI

Između dva uzdaha svetlosti
ti treba da budeš
da li ću znati da je svetlo
Kule od tame
ovde se dižu
da li ću moći sam
da porušim zidove.
Jedno drvo natovareno snegom
jedno drvo sa toplim gnezdićima
baca kotvu ispred mene
da li je to znak
da počinje lepo vreme
I dok se spušta zastava
vremena koje dogoreva
i kad budućnost digna zastave neizvesnosti
da li ću ostati hrabar
Od jednog brda do drugog
na krofku zemlju
nebesa sa ruše
da li ću ih moći podići
na dna tamnih bezdana
pod mukom okeana
jedno sunce se hladi
da li ću moći da ga rasplamsam
Usred gomila metala
u ledenoj tmini
usred zdanja i balkona
staklenih pogleda
zar neću biti sam
U času kada sam
devet dana hoda od sebe
da li ću moći da osetim
koliko sam i sa sobom

SVE DOK SI OVDE

Jedno će oslepljeno sunce
svoj pogled pronaći
jedna će ugasila planeta
nastaviti da kruži

sneg će padati na šume
i neće biti puste
do sivog metala
do zida uraslog u memlu
opet će biti toplo
pod senkom oblaka
gde se prepoznaje noć
još će biti svetlo

Sve dok si ovde
postoji taj magnet
to ostrvo u magli
postoji ta daljina
taj neprelazan put
duži od smrti.

ZNAM DA ĆE SE PRESELITI...

Taj će šum dopreći do srca
roj šum što se razmnožava
pod modrom kožom neba
I taj srebrni blesak zvezda
do srca će dopreći jednom
kao dva srebrna noža

Sve što je izgubljeno u jednoj noći
na svoje će mesto da se vrati:
i noć će dopreći do srca.
Reči bez oružja bez ognja i gneva
reči koje ne mogu ništa da obnove

Svetla prostranstva
u koja niko ne ulazi
mračni bezdani
iz kojih niko neće hteti da se vrati
ugasle zvezde
bez želje da se upale
vojnici bez pobeda
i vojske bez poraza

Sa makedonskog preveo:
Slobodan MICKOVIĆ

atanas vangellov

pesme